

РЕШЕНИЕ

№ 5712

гр. София, 11.10.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 25 състав, в публично заседание на 28.03.2022 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Боряна Петкова

при участието на секретаря Мая Миланова и при участието на прокурора Ива Цанова, като разгледа дело номер **2387** по описа за **2017** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на глава единадесета от Административно-процесуалния кодекс (АПК).

Предявен е осъдителен иск с правно основание чл.1, ал.1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди (ЗОДОВ) срещу БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА (БНБ), представлявана от управителя.

Ищцата Д. Й. П. от [населено място], моли съда да постанови решение с което да осъди ответника да ѝ заплати обезщетение за имуществени вреди в размер на 8627.96 (осем хиляди шестотин двадесет и седем и 0.96) лева за периода от 30.06.2014г. до 04.12.2014г., представляващи лихва за забавено плащане на гарантирания размер от 196000 (сто деведесет и шест хиляди) лева на вложенията ѝ в „Корпоративна търговска банка“ АД (К.), претърпени вследствие на незаконосъобразни действия и бездействие на БНБ да приложи норми на Общностното право, които имат директно действие.

Ищцата претендира, че неправомерното поведение на ответника се изразява в бездействие на БНБ да установи „неналичен депозит“, съгласно чл.10, т.1 от Директива 94/19/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30.05.1994г. относно схемите за гарантиране на депозити (Директива 94/19/ЕО). Изтъква, че съгласно действащото българско законодателство БНБ е компетентният орган по смисъла на чл.1, т.3 от Директива 94/19/ЕО, който следва да установи обстоятелствата, посочени в б. (i) относно „неналичен депозит“ възможно най-скоро, но не по-късно от 5 работни дни след като се е уверил за първи път, че дадена кредитна институция не е изплатила

депозити, които са дължими и изискуеми. Твърди, че задължението за действие от страна на БНБ – да осъществява надзор върху дейността на другите банки в страната, произтича от нормата на чл.2, ал.6 от Закона за Българската народна банка (ЗБНБ), а в Глава единадесета на Закона за кредитните институции (ЗКИ) са изрично регламентирани правомощията ѝ във връзка с осъществявания надзор. Излага подробни аргументи свързани с нарушения на Общностното право: чл.17 във вр. с чл.53 и чл.54 от Хартата на основните права на Европейския съюз (ЕС), чл.120 от Договора за функционирането на ЕС (ДФЕС) във вр. с чл.3 от Договора за ЕС (ДЕС), чл.63 – чл.65 ДФЕС. Претендира, че 30.06.2014г. е началният момент в който БНБ е следвало да констатира „неналичен депозит“ след който да започнат да текат сроковете за изплащане на гарантирания размер на вложенията ѝ в К., а реално това се е случило едва на 04.12.2014г. При това смята, че претендираната лихва за забавено плащане на гарантирания депозит представлява реално претърпяна загуба, която следва да бъде обезщетена от ответника. Твърди, че забавата на БНБ да констатира „неналичен депозит“ е единствената причина за настъпване на претендираните имуществени вреди и следователно тези вреди са пряка и непосредствена последица от бездействието на ответника.

ОТВЕТНИКЪТ – БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА, представляван от управителя, претендира за недопустимост на предявения иск за имуществени вреди и евентуално го оспорва по основание и размер. В отговора на исковата молба от 28.04.2017г. поддържа, че чл.1, т.3, б. (i) от Директива 94/19/ЕО не съставлява годно основание въз основа на което да бъде ангажирана отговорността на държава–членка и на нейните компетентни органи по отношение на вложителите, когато последните са получили обезщетение или защита при условията, определени от нея. По отношение твърдяното бездействие в нарушение на Директива 94/19/ЕО се позовава на Решение на Съда на Европейския съюз (СЕС) от 12.10.2004г. по дело C-222/02 според което за ищцата не възниква право на иск на основание чл.1, т.3, б. (i) от Директива 94/19/ЕО. Твърди, че дори да е пряко приложима нормата на чл.1, т.3, б. (i) от Директива 94/19/ЕО, същата предполага извършване на правно, а не на фактическо действие, като само последното е основание за ангажиране на отговорността на държавата за вреди по реда на чл.1, ал.1 ЗОДОВ. Смята, че БНБ не би могла да извърши нарушение на чл.1, т.3, б. (i) поради липса на пряко приложение на Директива 94/19/ЕО. Освен това релевира доводи, че нито Директивата, нито българският закон възлагат в компетентност на БНБ издаването на друг акт, различен от акта за отнемане на лиценза на К.. Поддържа, че искът е неоснователен и поради липса на вредоносен резултат за ищцата, тъй като в съответствие с чл.119, ал.5 ЗКИ по влоговете на П. е била начислявана договорна лихва през целия период в който К. е била поставена под специален надзор, като с Решение №82/30.06.2014г. по Протокол №14 Управителният съвет (УС) на БНБ е намалил лихвите по депозитите до средния им пазарен размер, на основание чл.11б, ал.2, т.1 ЗКИ. Сочил, че за периода за който ищцата претендира вреди, тя е акумулирала доходност от вложените в К. средства и при това, ако бъде уважено искането ѝ за присъждане на лихва, означава, че ще получи право на двойно начислена лихва за един и същи период върху една и съща сума, което според него е недопустимо. Чрез процесуалния си представител адв. А. моли съда да отхвърли изцяло предявения иск за имуществени вреди и да осъди ищцата за разноски, съгласно представения списък и доказателства за извършването им. Доводи за неоснователност на исковата претенция излага и в представени по делото писмени

бележки по същество на спора.

ПРОКУРАТУРАТА на РБългария, представлявана в производството от прокурор Ц. от Софийска градска прокуратура, изразява становище, че искът е основателен, но не е доказан в претендирания размер.

СЪДЪТ, след като обсъди доводите на страните и доказателствата събрани по делото, приема за установено от фактическа страна следното:

Не е спорно между страните и се установява с приетото по делото Писмо с изх. №2342/22.12.2021г. на „Корпоративна търговска банка“ АД – в несъстоятелност, че към 06.11.2014г. ищцата Д. П. е била титуляр по две банкови сметки в евро и лева, открити съответно на 20.11.2012г. и на 28.01.2013г.

На заседание на УС на БНБ на 20.06.2014г. е подложено на гласуване прилагането на надзорна мярка спрямо К. по получена от ръководството информация за засилено теглене на средства от сметки на клиенти, смятано от 12.06.2014г., при което има риск от изчерпване на ликвидността и преустановяване на разплащанията, както и на всички видове банкови операции. С Решение №73 по Протокол №11/20.06.2014г., изменено и допълнено с Решение №74/22.06.2014г., на основание чл.115, ал.2, т.2 и т.3, чл.116, ал.1 и ал.2, т.2, т.3, т.6 и т.7 във вр. с чл.103, ал.2, т.24 ЗКИ и чл.16, т.16 ЗБНБ, УС на БНБ поставя К. под специален надзор за срок от 3 месеца. За същия срок е спряно изпълнението на всички задължения на К. и дейността на банката е ограничена, като ѝ е забранено да извършва всички дейности съгласно издадения лиценз за банкова дейност. С Решението от 20.06.2014г. са отстранени от длъжност членовете на УС и членовете на Надзорния съвет (НС) на К. и са назначени квестори. Според мотивите на Решение №73 към 11⁵⁸ часа на 20.06.2014г. по сметката на К. в платежната система за брутен сетълмент в реално време R. разполагаемата наличност е в размер на 237 773 лева при наредени чакащи плащания за над 38 млн. лева. Посочено е още че към 11⁵⁰ часа на 20.06.2014г. по сметката на К. в оперирания от БНБ модул на националния системен компонент TARGET 2 – BNB към Европейската система за трансгранични разплащания TARGET 2 салдото е в размер на 21 672 094 евро. При тези данни изпълнителните директори на К. с горепосоченото писмо уведомили БНБ, че в най-близко време наличните средства на банката по сметки и в брой няма да бъдат достатъчни за изпълнение на задълженията на банката, както и че към 11⁴⁵ часа на 20.06.2014г. банката е преустановила разплащанията и всички други банкови операции в С.. В Решение № 73 на УС на БНБ е посочено, че ликвидните активи на банката към 20.06.2014г. не са достатъчни, за да може банката да изпълнява задълженията си в деня на тяхната изискуемост.

С Решение №82 по Протокол №14/30.06.3.2014г. УС на БНБ намалява, смятано от 01.07.2014г., лихвените проценти по депозити в К. до средния пазарен размер за банковата система по видове, матуритет и валути съобразно приложение към решението, на основание чл.115, ал.1 и ал.2, т.2 и т.3, чл.116, ал.2, т.1 във вр. с чл.103, ал.2, т.24 ЗКИ и чл.16, т.16 ЗБНБ.

На 31.07.2014г. УС на БНБ приема доклад за текущото състояние на К., представен от квесторите и на основание чл.107, ал.3 ЗКИ издава задължителни предписания на квесторите, включително: да създадат специален екип, който в срок до 15.09.2014г. да организира подготовката на кредитните досиета за целите на одиторската оценка и да подпомага квесторите в управлението на взаимоотношенията с кредитополучателите, включително и за предприемане на необходимите действия спрямо длъжници, които

не осигуряват редовно обслужване на своите задължения към банката; да сключат допълнителни договори с одиторски фирми за цялостна оценка на активите на банката, която да бъде осъществена в срок до 20.10.2014г. (Решение №94). С приетото по делото извлечение от Протокол №23/16.09.2014г. от заседание на УС на БНБ се установява, че на 05.09.2014 г. квесторите са представили доклад за изпълнение на предписанията, дадени с решението на УС на БНБ от 31.07.2014г.

С Решение №114 по Протокол №23/16.09.2014г. УС на БНБ приема да бъде удължен с още два месеца - до 20.11.2014г., срокът за който К. е поставена под специален надзор. На квесторите е указано най-късно до 20.10.2014г. да внесат в БНБ цялостна оценка на активите на банката, извършена от трите одиторски компании, посочени в мотивите на решението, и до 31.10.2014г. да представят в БНБ отчет за капиталовата адекватност на К. на база изготвената пълна оценка на активите и след извършване на съответни счетоводни операции.

С Решение №138 по Протокол №27/06.11.2014г., на основание чл.103, ал.1, т.1, ал.2, т.25 и ал.4, чл.151, ал.1 – ал.3 ЗКИ във вр. с чл.62, б. „а" и чл.63, б. „в" от Регламент (ЕС) №575/2013, УС на БНБ отнема лиценза за извършване на банкова дейност на К.. Със същото Решение, на основание чл.9, ал.1 от Закона за банковата несъстоятелност (З.) УС приема да бъде подадено искане до компетентния съд за откриване на производство по несъстоятелност на К. и на основание чл.9, ал.6 З. да бъде уведомен Фондът за гарантиране на влоговете в банките (ФГВБ) с цел извършване на подготвителни действия за назначаване на синдик. Въз основа на представените на 01.11.2014г. финансови и надзорни отчети на К. към 30.09.2014г. УС на БНБ установява отрицателна стойност на собствения капитал на К. в размер на -3 745 313 хил. лева, определен съгласно Регламент (ЕС) №575/2013, както и че банката не отговаря на капиталовите изисквания съгласно същия Регламент.

С Решение от 18.11.2014г. УС на ФГВБ приема проект на тристранен договор между Фонда, квесторите на К. и обслужващите банки и определя 04 декември 2014г. за начална дата на изплащане на гарантираните влогове в К. с отнет лиценз.

Според Удостоверението с изх. №2342/22.12.2021г., издадено от К.-в несъстоятелност, на 06.11.2014г. за ищцата Д. П. е изпратена информация към ФГВБ за подлежащата на изплащане сума в общ размер 196 000 (сто деветдесет и шест хиляди) лева, в съответствие с чл.4, ал.1 и ал.2 ЗГВБ (отм.). Остатъчното вземане на П. в размер на 124 772.37, след изплащане на гаранцията по реда на ЗГВБ (отм.), е включено под №2247 в списъка по чл.6б, ал.7, т.1 З. на приетите от синдика на К. вземания, по които не са направени възражения.

С Решение №664/22.04.2015г. на Софийски градски съд (СГС) по търговско дело №7549/2014г. е обявена неплатежоспособността на К. с начална дата 06.11.2014г. Този съдебен акт е отменен с Решение №1443/03.07.2015г. на Софийския апелативен съд (САС) по т. д. №2216/2015г., в частта на определената началната дата на неплатежоспособността и за начална дата е определена 20.06.2014г.

За изясняване на спорните факти по делото е приета съдебно-счетоводна експертиза (ССЧЕ). Заключение на вещото лице - основно и допълнително, не е оспорено от страните и съдът го кредитира като обективно и компетентно дадено и въз основа на него приема за установени следните релевантни за спора факти: 1) Размерът на лихвените проценти, начислявани по влоговете на ищцата в К. в периода 20.06.2014г. – 01.07.2014г. е както следва: банкова сметка във валута Е. - 7,50%; банковата сметка във валута BGN - 0.20%.; 2) Размерът на лихвените проценти, начислявани по

влоговете на ищцата в К. в периода 01.07.2014г. – 05.11.2014г. е както следва: банкова сметка във валута Е. – 2.74%; банковата сметка във валута BGN - 0.20%.; 3) Размерът на начислените, но неосчетоводени възнаградителни лихви по сметките на Д. П. за периода 20.06.2014г. – 06.11.2014г. е 1840.86 по банкова сметка във валута Е. и 0.30 лева по банковата сметка във валута BGN.; 4) Размерът на начислените, но неосчетоводени възнаградителни лихви по сметките на Д. П. за периода 30.06.2014г. – 06.11.2014г. е 1516.00 по банкова сметка във валута Е. и 0.28 лева по банковата сметка във валута BGN.; 5) За периода 26.07.2014г. – 05.11.2014г. размерът на начислената лихва върху сумата 196000 лева по влоговете на Д. П. е 1536.44 лева.; 6) Размерът на законната лихва върху главница в размер 196000 лева е 5624.60 лева за период на олихвяване 26.07.2014г. – 05.11.2014г. и съответно 7208.23 за период на олихвяване 26.07.2014г. – 04.12.2014г.

При така установените факти, съдът намира от правна страна следното:

Искът е ПРОЦЕСУАЛНО ДОПУСТИМ, а разгледан по същество е ЧАСТИЧНО ОСНОВАТЕЛЕН.

ЗОДОВ, чл.4, урежда материално правния режим на отговорността с препращане за неуредените въпроси към гражданските закони - §1 от Заключителните разпоредби (ЗР). В този смисъл искът по глава XI АПК е граждански и се основава на фактическия състав на непозволеното увреждане: наличие на незаконосъобразен акт, действие или бездействие на административен орган или длъжностно лице; реално причинена вреда, която от своя страна да е в причинна връзка с незаконосъобразните актове, действия и/или бездействие – т.е. да е тяхна пряка и непосредствена последица. Не подлежи на установяване виновно поведение на ответника, тъй като отговорността на държавата е обективна.

Според заявеното с исковата молба ищцата претендира имуществени вреди, претърпени от забавеното изплащане на гарантирания размер от 196000 лева на вложенията ѝ в К. вследствие на бездействие на БНБ да приложи норми на Общностното право, които имат директно действие, като обяви депозитите в К. за неналични и да започне изплащане от Фонда съобразно със сроковете предвидени в Директива 94/19/ЕО, изменена с Директива 2009/14/ЕО.

Към датата на предявяване на иска – 13.03.2017г., в българското законодателство липсват специални норми, които да регламентират реда за реализиране отговорността на държавата за вреди, причинени в резултат на нарушаване на правото на Европейския съюз. Съгласно чл.4, §3 ДЕС, по силата на принципа на лоялното сътрудничество, Съюзът и държавите-членки, при пълно взаимно зачитане, си съдействат при изпълнението на задачите, произтичащи от Договорите. Държавите-членки вземат всички общи или специални мерки, необходими за гарантиране на изпълнение на задълженията, произтичащи от Договорите или от актовете на институциите на Съюза, съдействат на Съюза при изпълнението на неговите задачи и се въздържат от всякакви мерки, които биха могли да застрашат постигането на целите на Съюза. Тази разпоредба не регламентира иска за ангажиране отговорността на държавите за нарушаване на правото на ЕС, но материалноправните му предпоставки са изведени ясно в практиката на Съда на Европейския съюз (СЕС), който приема, че принципът на извъндоговорната отговорност на държавите-членки за нарушение на правото на ЕС е присъщ на системата на Договорите, на които се основава Съюзът. Правната възможност да се ангажира отговорността на всяка

държава-членка за вреди от нарушаване на правото на Съюза произтича от чл.4, §3 ДЕС и принципа на лоялното сътрудничество.

Правото на ЕС не предвижда процесуалните правила и компетентния национален съд за разглеждане на такива спорове, а предоставя това правомощие на държавите-членки в съответствие с принципа на процесуална автономия, ограничени от принципите на равностойност и ефективност. Правото на достъп до съд и на ефективна съдебна защита са закрепени в чл.47 от Хартата на основните права на Европейския съюз, приложим по отношение на споровете, свързани с правния порядък на Съюза. Макар определянето на компетентните юрисдикции и на процесуалния ред за предявяване на иск за отговорност на държавата на основание правото на ЕС да попада в обхвата на процесуалната автономия на държавите-членки, те са длъжни да отстранят по реда на националното право последиците от причинените от държавата вреди, при това при спазване на принципа на ефективност, налагащ националните процесуални правила да гарантират ефективна защита на предоставените от Общностното право права, и принципа на равностойност, който изисква националното право да предостави на всеки основан на Общностна разпоредба иск процесуално третиране, което да е поне толкова благоприятно, колкото е благоприятно третирането, предвидено за сходни иски, основани на вътрешното право.

Правото на ЕС предвижда също, че задължението за поправянето на вредите съществува във всички хипотези на нарушаването му от държава-членка, при това независимо кой е публичният орган, извършил нарушението, и кой е публичният орган, който съгласно правото на съответната държава по принцип носи отговорност за поправянето на вредите. Изискванията за прилагане на отговорността на държавата за вреди, причинени на частноправни субекти вследствие нарушение на правото на ЕС, принципно не трябва да се различават от тези, които уреждат отговорността на Съюза, при сравними обстоятелства. Защитата на правата, които частноправните субекти извличат от Общностното право, не може да се изменя в зависимост от националната или общностната същност на органа, който е причинил вредата.

Съобразно тези общи положения, както следва и от решението на СЕС по дело C-571/16, националният съд е този, който определя пред кой съд и по какъв ред трябва да се разгледа предявеният иск. Основният въпрос, на който следва да бъде даден отговор в тази връзка, е дали задължението на БНБ по чл.1 §3, б. (i) от Директива 94/19/ЕО е административно и съответно действа ли БНБ като административен орган по смисъла на §1, т.1 от Допълнителните разпоредби (ДР) на АПК.

Българска народна банка функционално и организационно не принадлежи към системата на администрацията. Тя се отчита пред Народното събрание, което, наред с Президента, избира ръководните ѝ органи. Управление „Б. надзор“ на БНБ се ръководи от подуправител, избран от Народното събрание. Независимостта на БНБ е изрично прогласена в чл.44 ЗБНБ, съгласно която норма (приложимата редакция ДВ, бр.10/2005г.) при упражняване на правомощията и изпълнение на задълженията си по този закон БНБ, управителят и членовете на УС са независими и нямат право да искат или да приемат указания на Министерския съвет (МС) и на други органи и

институции, както и МС и другите органи и институции нямат право да дават указания на БНБ, на управителя или на членовете на УС. От друга страна обаче, на БНБ са възложени публичноправни функции, включително да поддържа ценовата стабилност чрез осигуряване стабилността на националната парична единица и провеждане на парична политика в съответствие с изискванията на закона (чл.2 ЗБНБ). Освен това на БНБ е възложен и надзорът на кредитните институции, съгласно чл.1, ал.2 ЗКИ. В изпълнение на надзорните ѝ правомощия БНБ издава индивидуални административни актове, които подлежат на съдебен контрол за законосъобразност, съгласно чл.151, ал.3 ЗКИ. При това, принципната независимост на БНБ и разграничаването ѝ от системата на държавната администрация, не противоречат на факта, че в нейна тежест са възложени конкретни административни правомощия по ЗКИ във връзка с които БНБ извършва административна дейност. Следователно в определени хипотези БНБ действа като административен орган по смисъла на §1, т.1 ДР АПК - носител на административни правомощия, овластен въз основа на закон. Този извод следва и по аргумент от нормата на чл.132, ал.2, т.3 АПК, която предвижда, че оспорванията срещу актове на органи на БНБ са подсъдни на ВАС като първа инстанция.

Правомощието по чл.1 от Директива 94/19/ЕО – да установи съществуването на „неналичен депозит“ по смисъла на §3 б. (i), е възложено на „съответния компетентен орган“ на държавата-членка. В случая този орган е БНБ, която е натоварена с изключителна компетентност да регулира и осъществява надзор върху дейността на другите банки в страната с оглед поддържане стабилността на банковата система и защитата интересите на вложителите (чл.2, ал.6 ЗБНБ). БНБ е компетентният орган за упражняване на надзор върху банките по смисъла на чл.4, §1, т.40 от Регламент (ЕС) №575/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 25.06.2013г., а възложеното ѝ в чл.13 и чл.36 ЗКИ правомощие да издава и отнема лицензи на банки е естествено продължение на надзорната дейност върху тях. При тази своя дейност БНБ осъществява властнически правомощия, като разполага с решаващи, регулиращи и санкциониращи функции спрямо банките.

Освен това, предвид обективния характер на извъндоговорната отговорност на държавата за вреди от нарушения на правото на ЕС, неприложим е редът за ангажиране на деликтната отговорност, установен в Закона за задълженията и договорите (ЗЗД) - чл.45 – чл.49. В решението по дело С-571/16 СЕС изрично сочи, че разпоредбата на чл.4, §3 ДЕС, както и принципите на равностойност и ефективност, трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба, съгласно която правото на частноправните субекти на обезщетение за вреди от нарушаване на правото на ЕС зависи от спазването на допълнително условие, а именно вредата да е причинена умишлено от съответния държавен орган.

В контекста на посочените стандарти, на чл.4, §3 от ДЕС и на принципите на равностойност и ефективност, както и на тълкуването, дадено с решението по дело С-571/16, следва да се приеме, че искът, с който е сезиран Административен съд София - град, макар и предявен преди измененията на АПК (ДВ бр.94/2019г.), следва да бъде разгледан по реда на чл. 203 – чл.207

АПК, в съответната им редакция, срещу надлежния ответник Българска народна банка, във връзка с възложените му административни правомощия по надзор върху кредитните институции.

От първо и второ съображение на Директива 94/19/ЕО следва, че с въвеждането на схеми за гарантиране на банковите депозити във всички държави членки и с хармонизирането на приложимите гаранции за минимална сума, Директивата има за цел хармоничното развитие на дейностите на кредитните институции в целия Съюз чрез премахването на всички ограничения върху правото на установяване и свободата на предоставяне на услуги, като същевременно се повишава стабилността на банковата система и защитата на вложителите. За тази цел, чл.3 от Директива 94/19/ЕО предвижда, че всяка държава-членка осигурява в рамките на нейната територия да бъдат въведени една или повече схеми за гарантиране на депозити. Съгласно чл.7, §1 и §1а от Директива 94/19/ЕО, държавите-членки осигуряват гарантирания размер на съвкупните депозити на всеки вложител да бъде установен на EURO 100 000, в случай че депозитите са неналични.

Според определението, дадено в чл.1, §3 от Директива 94/19/ЕО „неналичен депозит“ е този, който е дължим и платим, но не е бил платен от кредитна институция, съгласно правните и договорни условия, приложими към него, когато е налице някое от изчерпателно посочените обстоятелства, включително: съответните компетентни органи са установили, че по тяхно виждане съответната кредитна институция изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита и че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи (б. (i)).

Както е посочил СЕС в т. 49 - 51 от решението по дело C-571/16, от текста на чл.1, §3, б. (i) от Директива 94/19/ЕО изрично следва, че необходимо и достатъчно условие, за да се установи неналичността на депозит, който е дължим и платим, е по виждане на компетентния орган дадена кредитна институция да изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита и да не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи. Срокът в който компетентният орган е длъжен да установи неналичността е изрично регламентиран в чл.1, §3, б. (i) от Директива 94/19/ЕО, изменена с Директива 2009/14/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11.03.2009г. - колкото е възможно по-скоро и във всеки случай не по-късно от пет работни дни след като са се уверили за първи път, че дадена кредитна институция не е изплатила депозити, които са дължими и изискуеми. От цитираните норми следва извод, че установяването на неналичността на депозитите не може да зависи от неплатежоспособността на кредитната институция или от отнемането на нейния лиценз. От обяснителния меморандум към предложението на Комисията за директивата е видно, че определението за неналичен депозит не е обвързано с рисковете на производствата по оздравяване и ликвидация. Освен това от съображение 12 от Директива 2009/14/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2009 година за изменение на Директива 94/19/ЕО относно схемите за гарантиране на депозити по отношение на гарантирания размер и срока за изплащане следва,

че съществува възможност възстановяването на депозити чрез схемата за гарантиране да се извършва успоредно с мерки за реструктуриране.

Както е посочил СЕС в т.60 от решението по дело C-571/16, срокът, в който трябва да се установи, че депозитите са неналични, е императивен и не може да бъде дерогиран. От друга страна, съгласно т.66 от същото решение, удължаването на срока за изплащане на депозитите е възможно единствено при изключителни обстоятелства и не може да надвишава 10 работни дни. В т.69 от решението на СЕС по дело C-571/16 е прието, че чл.1, §3 и чл.10, §11 от Директива 94/19/ЕО трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат, от една страна национално законодателство, съгласно което установяването на неналичността на депозитите зависи от неплатежоспособността на кредитната институция и от отнемането на нейния банков лиценз, и от друга страна, отклоняване от предвидените от тези разпоредби срокове за установяване на неналичността и за изплащане на депозитите по съображение, че е необходимо кредитната институция да бъде поставена под специален надзор. Съгласно решението, чл.1, §3, б. (i) от Директива 94/19/ЕО трябва да се тълкува в смисъл, че неналичността на депозитите по смисъла на тази разпоредба трябва да се установи с изричен акт на компетентния национален орган, като предварителното предявяване от титуляря на банков депозит до съответната кредитна институция на искане за плащане, което не е изпълнено, не може да бъде условие за установяване на неналичността на този депозит по смисъла на тази разпоредба.

Следователно Директива 94/19/ЕО предвижда процедура от три стъпки за да се задейства механизмът за гарантиране на депозитите: а) компетентният орган се уверява, че депозит, който е дължим и платим, не е бил изплатен от кредитна институция; б) в рамките на пет работни дни след това заключение, компетентният орган трябва да определи дали съответната кредитна институция изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозити, които са дължими и платими и че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи; в) схемата за гарантиране на депозити трябва да е в състояние да изплати надлежно доказаните вземания на вложителите в рамките на 20 работни дни, след като компетентният орган е взел своето решение.

Задължението на БНБ като надзорен орган върху банковата дейност и носещ отговорността за поддържане на стабилността на банковата система, да обяви неналичността на депозитите по смисъла на Директивата, следва пряко от така възложените ѝ функции и от нормите на самата Директива. БНБ не може да бъде оправдана за това, че не е приложила норма на правото на ЕС с директен ефект, само защото Директивата не е била правилно транспонирана и съответно БНБ не е била изрично определена от българския законодател за „съответния компетентен орган“.

В случая при постановяване на Решение №73/20.06.2014г. за поставяне на К. под специален надзор, БНБ е разполагала с необходимите факти, за да може да мотивира извод за неналичност на депозитите по смисъла на чл.1, §3, б. (i) от Директива 94/19/ЕО, като преустановяването на достъпа до депозитите е по причини, пряко свързани с финансовото положение на К.. Не е спорно, че

към 20.06.2014г. К. не само не е изпълнила вече подадени заявки за плащане, но и всички вложители са били лишени от възможността изобщо да правят заявки за изплащане на депозитите си и не са имали достъп до тях почти шест месеца.

От решението за поставяне на К. под специален надзор, което се основава на чл.115, ал.1 и ал.2, т. 2 и т.3 ЗКИ е видно, че „ликвидните активи на банката по преценка на БНБ няма да бъдат достатъчни, за да може банката да изпълнява задълженията си в деня на тяхната изискуемост, или банката не е изпълнила в срок едно или повече изискуеми задължения към своите кредитори“. К. е поставена под специален надзор с пълно преустановяване на плащанията, въпреки че националното право позволява мерки с по-ниска степен на намеса – избор между пълно и частично преустановяване на плащанията и ограничаване на дейностите – така чл.116, ал.2, т.2 и т.3 ЗКИ. Според решението на УС на БНБ от 20.06.2014г., към 11⁵⁸ часа на 20.06.2014г. по сметката на К. в платежната система за брутен сетълмент в реално време R. разполагаемата наличност е в размер на 237773лв., при наредени чакащи плащания за над 38 млн.лв. При това положение първото условие - кредитната институция да изглежда неспособна да момента да изплати депозита, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, се явява спазено, тъй като от посочения момент К. не е била в състояние да приема заявки и да изплаща дължимите и платими депозити.

Освен това не е съществувала близка перспектива кредитната институция да е в състояние да изплати депозитите. Както е посочено в решението на УС на БНБ, с писмо № 4098/20.06.2014г., изпълнителните директори са уведомили БНБ, че като имат предвид наличните средства на банката по сметки и в брой, те няма да бъдат достатъчни за изпълнение на задълженията на банката в най-близко време. В резултат, още на същата дата, УС на БНБ е приел решението за поставяне на К. под специален надзор, спрени са всички плащания и всички банкови сделки на институцията. Така самата БНБ е постановила законова забрана върху К. да изплаща депозити по причини, които са пряко свързани с проблеми с ликвидността на К.. Както е видно от мотивите на УС на БНБ в решението от 20.06.2014г., поставянето на К. под специален надзор е продиктувано от наличието на опасност от неплатежоспособност поради засиленото теглене на средства и липсата на достатъчно ликвидни активи към 20.06.2014г., като определеният тримесечен срок на надзора недвусмислено показва липсата на „близка перспектива“ за изплащане на депозитите от кредитната институция.

От изложеното следва, че с решението си от 20.06.2014г. БНБ е извършила обективната констатация, че по нейно виждане К. изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозити и че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи. При това, макар да не е извършена изрична констатация в този смисъл, депозитите в К. стават неналични по смисъла на чл.1, §3, б. (i) от Директива 94/19/ЕО, поради което в срок от 5 работни дни е следвало да се постанови изричен акт в този смисъл – задължение, което произтича директно от приложимото право на ЕС.

Съгласно т.117 от решението на СЕС по дело C-571/16, разпоредбата на чл.1,

§3, б. (i) от Директива 94/19/ЕО има директен ефект и представлява правна норма, целяща да се предоставят на частноправните субекти права, които да позволят на вложителите да предявят иски за обезщетяване за вредите от късното изплащане на депозитите. Директният ефект означава, че нормите на Общностното право трябва да имат пълно и еднакво действие във всички държави-членки от момента на влизането им в сила и за целия срок на тяхното действие. Следователно тези разпоредби са пряк източник на права и задължения за всички, до които се отнасят, независимо дали това са държави-членки, или частноправни субекти, които са страни по правоотношения, регулирани от правото на ЕС. Тази последица засяга всеки административен орган, както и всеки съд, чиято задача като орган на държава-членка е да защитава в рамките на своята компетентност правата, предоставени на частноправните субекти от Общностното право.

При това тълкуване и изричното произнасяне от СЕС, чл.1, § 3, б. (i) от Директива 94/19/ЕО, като пряк източник на права и задължения, овластява и задължава БНБ да установи неналичност на депозитите с изричен акт, различен от акта, с който се отнема лицензът поради неплатежоспособност. Като не е взела това решение в императивния 5-дневен срок, БНБ е нарушила правото на ЕС. Това нарушение е достатъчно съществено, за да ангажира отговорността на държавата.

Както е посочено и в т.105 от решението на СЕС по дело C-571/16, достатъчно съществено нарушение по смисъла на правото на ЕС предполага явно и значително неспазване от държавата членка на границите на нейното право на преценка. Факторите, които трябва да се вземат под внимание в това отношение, са степента на яснота и прецизност на нарушената правна норма, обхватът на свободата на преценка, която нарушената норма предоставя на националните органи, извинимият или неизвиним характер на евентуална грешка при прилагане на правото, умишленият или неумишлен характер на допуснатото нарушение или причиненото увреждане, или още обстоятелството, че с поведението си институция на ЕС може да е допринесла за неприемането, приемането или запазването в разрез с правото на Съюза на определени национални мерки или практики (в този смисъл решение на СЕС от 5 март 1996г., делата C- 46/93 и C- 48/93).

Чл.1, §3, б. (i) от Директива 94/19/ЕО ясно посочва при какви условия и в какъв срок се установява неналичността на депозитите. Ако тези условия са изпълнени, компетентният орган е длъжен в императивния петдневен срок да установи, че депозитите са неналични – т.108 от решението по дело C-571/16. В случая, макар БНБ да е преценила, че К. е застрашена от неплатежоспособност и със собственото си решение за поставяне на банката под надзор да е възпрепятствала изплащането на депозитите за по-дълъг период, не е направила установяването в срок, което е попречило да започне компенсирането на засегнатите вложители съгласно чл.7, §1 и чл.10, §1 от Директива 94/19/ЕО.

Умишленото или по непредпазливост неизпълнение на задълженията на държавата, произтичащи от правото на ЕС, е елемент, който следва да се вземе под внимание при преценката за достатъчно съществения характер на

нарушението. Липсата на умисъл обаче не води автоматично до отсъствие на достатъчно съществено нарушение. Освен това, отговорността на държавата чрез нейните органи е принципно обективна. Тук следва да бъде посочено, че съгласно т.5, подточка втора от диспозитива на решение по дело C-501/18 на СЕС, правото на Съюза, и по-специално принципът на отговорност на държавите членки за вреди, причинени на частноправни субекти от нарушаването на правото на Съюза, както и принципите на равностойност и на ефективност, трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба, която обвързва правото на частноправните субекти да получат обезщетение за вредите от нарушаването на правото на Съюза с условието вредата да е причинена умишлено от съответния национален орган.

Както се сочи и в решението на СЕС по дело C-571/16, неоснователно БНБ се позовава и на решение от 12 октомври 2004, Р. и др., дело C-222/02, тъй като спорът по главното дело в посочения случай касае отговорност на държавата поради непредприемането на надзорни мерки, предвидени в чл.3 от Директива 94/19/ЕО, докато в настоящото производство ищецът ангажира отговорността на надзорния орган не за загубата на депозита си, а за неспазването на предвидените в Директивата условия и ред за компенсирание.

По твърдението за претърпени имуществени вреди:

Вредата за ищцата в случая се изразява в пропуснатата полза от невъзможност да ползва паричния капитал от 196 000 лева. Всяко неизпълнение на парично задължение е забавено изпълнение и може да породи претенция за заплащане на закъснителни вреди. В случая тези вреди са резултат от задължение на държавен орган, което не е изпълнено в срока, предвиден от Директивата. При неизпълнение на парично задължение кредиторът винаги има право на обезщетение в размер на законната лихва от деня на забавата – чл.86 ЗЗД, която се явява универсален измерител на претърпяната вреда от закъснелото изпълнение. Законната лихва се дължи на кредитора, без да се изисква от него да доказва, че действително е претърпял вреда в размер на тази лихва. Това принципно законово положение не се влияе от обстоятелството, че по вземането към К. е начислявана договорна лихва и част от нея е изплатена от Фонда за гарантиране на влоговете, поради характера на претенцията на обезщетение. Исковата претенция се основава на обезщетение за претърпени вреди, а не на лихви, дължими на договорно основание. Макар размерът на претендираното обезщетение за имуществени вреди да е определен чрез стойността на законната лихва за периода на забава, то не е лихва.

В тази връзка в съображения 8 и 9 от Директива 94/19/ЕО е посочено, че за вложителите е от съществено значение да имат постоянен достъп до техните спестявания, поради което неосигуряването на достъп до депозитите за срок по-дълъг от установения в директивата води до нарушаване правата им. От друга страна, с т.4 от диспозитива на решението на СЕС по дело C-501/18 е прието, че „член 2, седмо тире от Директива 2001/24/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 4 април 2001г. относно оздравяването и ликвидацията на кредитни институции, с оглед на чл.17, §1 и чл.52, §1 от Хартата на основните права на Европейския съюз, трябва да се тълкува в смисъл, че мярката за временно преустановяване на плащанията, прилагана

от национална централна банка спрямо кредитна институция като оздравителна мярка, имаща за цел да запази или възстанови финансовото състояние на тази кредитна институция, съставлява неоправдана и непропорционална намеса в упражняването на правото на собственост на вложителите в посочената кредитна институция, ако не зачита основното съдържание на това право и ако предвид непосредствения риск от финансови загуби, на които вложителите биха били изложени в случай на обявяването на кредитната институция в несъстоятелност, други по-малко обременителни мерки биха позволили постигането на същите резултати, което запитващата юрисдикция следва да провери.

Предвид факта, че в определен период ищцата не е имала възможност да се ползва от сумата по депозита, безспорно е претърпял вреда в размера на законната лихва.

Относно наличието на причинно-следствена връзка:

Доказан според решаващия състав на съда е и третият елемент от фактическия състав на отговорността на държавата, а именно пряката причинно-следствена връзка между претърпените от ищцата вреди и незаконосъобразното бездействие на ответника. Ищцата е имала парично вземане в гарантиран размер за неналичния си депозит, чиято изискуемост е зависела от решението на БНБ за установяване неналичността на депозитите в К.. Забавата да установи неналичността на депозитите в К. е единствената причина за по-късното изплащане на вземанията на вложителите в К. до гарантирания им размер, и за претърпените вреди, които не биха били понесени от ищцата, ако ответникът беше спазил срока, установен в чл.1, §3, б. (i) от Директива 94/19/ЕО.

Относно началната дата на периода следва да се посочи, че срокът от 5 работни дни по чл.1, §3, б. (i) от Директива 94/19/ЕО в който БНБ е била длъжна да издаде изричен акт за установяване неналичността на депозитите изтича на 27.06.2014г. – петък (смятано от 20.06.2014г. - датата на Решение №73 на УС за поставянето на К. под специален надзор). Следователно от 30.06.2014г. БНБ е в неизпълнение на задължението си по посочената разпоредба. Изискуемостта на плащането от ФГВБ настъпва обаче при условията на чл.10, §1 от Директива 94/19/ЕО – 20 работни дни, смятано от датата на обявяване на неналичността на депозитите. В случая датата, на която е следвало да започне изплащането, включително на депозита на ищцата, до гарантирания размер от 196000 лева, е 25.07.2014г., тъй като това е денят, в който в патримониума на ищцата е следвало да постъпи сумата, дължима от Фонда, чието плащане е обусловено от съответното решение на БНБ. Правото на обезщетение възниква в момента, в който за първи път се проявят едновременно всички елементи от фактическия състав: незаконосъобразно поведение, вреда и причинна връзка между тях. В конкретния случай, това е 25.07.2014г. Решението за обявяване неналичност на депозитите е взето от БНБ на 06.11.2014г. заедно с решението за отнемане на лиценза на К. и е стартирана процедурата по компенсиране по чл.10 от Директива 94/19/ЕО. От тази дата включително БНБ вече не осъществява незаконосъобразно бездействие, поради което за този период до датата на изплащане на депозита искът е неоснователен. В заключение, периодът, за

който се дължи обезщетение по исковата молба, е от 25. 07. 2014 г. до 05.11.2014 г.

Според заключението на неоспорената по делото ССЧЕ размерът на законната лихва за периода от 25.07.2014г. до 06.11.2014г. е 5624.60 лева. По изложените съображения до този размер искът следва да бъде уважен като основателен, а в останалата част за горницата над 5624.60 лева до пълния предявен размер от 8627.96, искът е неоснователен и следва да се отхвърли. Двете страни претендират разноски. Ищцата не е представила доказателства за извършените от нея разноски за адвокатско възнаграждение. По делото е представено пълномощно на адв. С., но липсват данни за размера на уговореното адвокатско възнаграждение, както и доказателства за плащането му. Неоснователно е искането на ответника за присъждане на сторените по делото разноски. Съгласно чл.10, ал.2 ЗОДОВ ако искът бъде отхвърлен изцяло, съдът осъжда ищеца да заплати разноските по производството. Неприложима в настоящото производство е нормата на чл.10, ал.4 ЗОДОВ (нова - ДВ, бр.94/2019г.) според която съдът осъжда ищеца да заплати на ответника възнаграждение за един адвокат, ако е имал такъв, съразмерно с отхвърлената част от иска. Съгласно §6, ал.1 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за изменение и допълнение на ЗОДОВ (ДВ, бр.94/2019г.) този закон се прилага за предявените искиви молби, подадени след влизането му в сила, какъвто настоящият случай не е.

Така мотивиран и на основание чл.203 АПК, АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД С.-град, Второ отделение, 25 състав,

РЕШИ

ОСЪЖДА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА, представлявана от управителя, с адрес: 1000 С., пл. „К. А. I“ №2, да заплати на Д. Й. П., ЕГН [ЕГН], обезщетение за имуществени вреди в размер на 5624.60 (пет хиляди шестотин двадесет и четири и 0.60) лева, претърпени в периода от 25.07.2014г. до 05.11.2014г., в резултат на извършено от Българската народна банка нарушение на правото на Европейския съюз, изразяващо се в невземане на решение за обявяване неналичност на депозитите в „Корпоративна търговска банка“ АД, в срок от пет работни дни, съгласно приложимата с директен ефект разпоредба на чл.1, §3, б. (i) от Директива 94/19/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 1994г. относно схемите за гарантиране на депозити. **ОТХВЪРЛЯ** иска в останалата част, за разликата над 5624.60 лева до пълния предявен размер от 8627.96 лева.

РЕШЕНИЕТО подлежи на касационно обжалване пред Върховния административен съд на РБългария в 14-дневен срок от съобщаването му на страните.

СЪДИЯ

Боряна Петкова